

تبیین معماری و شهرسازی
مبتنی بر هویت اسلامی - ایرانی

www.ketab.ir

سرشناسه: نقره‌کار، عبدالحمید، ۱۳۲۲ -

عنوان و نام پدیدآور: تبیین معماری و شهرسازی مبتنی بر هویت اسلامی - ایرانی / عبدالحمید نقره‌کار، همکاران مهدی حمزه‌نژاد، علی محمد رنجبر کرمانی؛ ویراستار محمدنقی تسکین‌دوست.

مشخصات نشر: قزوین: جهاد دانشگاهی، سازمان انتشارات، واحد قزوین، ۱۳۹۷.

مشخصات ظاهری: ۸۱۴ ص.: مصور، جدول، نمودار.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۷۸۶-۳۳-۷

وضعیت فهرست نویسی: فیپا

یادداشت: کتابنامه: ص. ۷۹۳ - ۸۱۴.

موضوع: معماری اسلامی -- ایران

موضوع: Islamic architecture -- Iran

موضوع: معماری ایرانی

موضوع: Architecture, Iranian

موضوع: معماری و معماری

موضوع: Islam and architecture

موضوع: شهرت

موضوع: Identity (Philosophical concept)

موضوع: شهرسازی -- جنبه فلسفی -- اسلامی

موضوع: City planning -- Islamic aspects

موضوع: شهرسازی -- ایران -- طرح و برنامه‌ریزی

موضوع: City planning -- Iran -- Design

شناسه افزوده: حمزه‌نژاد، مهدی، ۱۳۵۴

شناسه افزوده: رنجبر کرمانی، علی محمد، ۱۳۴۱ -

شناسه افزوده: جهاد دانشگاهی، سازمان انتشارات، واحد قزوین

رده بندی کنگره: ۷۵۲/۱۳۹۷ ن/۷۵ NA۱۴۸۰

رده بندی دیویی: ۷۲۰/۹۵۵

شماره کتابشناسی ملی: ۵۲۹۷۲۶۱

تبیین معماری و شهرسازی

مبتنی بر هویت اسلامی - ایرانی

تألیف: استاد مهندس عبدالحمید نقره‌کار

همکاران: دکتر مهدی حمزه‌نژاد، دکتر علی محمد رنجبر کرمانی

طراح گرافیک و صفحه‌آرایی: مرضیه حمیدی زاده

ویراستار: محمدنقی تسکین‌دوست

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۷۸۶-۳۳-۷

چاپ: نوبت اول، تابستان ۱۳۹۷

شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه

بهاء: ۸۹۰۰۰۰ ریال

پیشگفتار

این کار پژوهشی که پیشاروی نامزدگان ارجاع است در شرایطی آغاز شد که فرهنگ معماری و شهرسازی ما پس از نود و یک سال از پیروزی انقلاب اسلامی و مجاهدات کم نظیر در همه‌ی حوزه‌ها، با توجه به شرایط دهکده‌ی جهانی و گسترش ارتباطات کلامی و تصویری در هجوم بی‌امان فرهنگ غرب روبرو گردید. روبرو بود خود را باز یابد. در دانشکده‌ها بسیاری از استادان، ناخودآگاه شکایت را در حوزه‌ی نظری و معرفت‌شناسی دنبال می‌کردند و در حوزه‌ی عمل، نسبی‌گرایی را اصول، توهم‌گرایی خودبنیاد و بریده از حقیقت و واقعیت برجا مانده بود. در عرصه‌ی برنامه‌ریزی و اجرایی هنوز کم‌وبیش تخصص بدون تعهد و تعهد بدون تخصص بر مدیریت و نیازهای اساسی و فوری جامعه‌ی آن روز با توجیه «شرایط اضطراری» چیره بود. برای نمونه در کلان‌شهر تهران که خود الگویی برای کل کشور می‌توانست باشد؛ با نادیده گرفتن اصول شهرسازی و معماری چه از نوع غربی یا اسلامی آن، و صرفاً با هدف درآمدزایی، ارزش‌ها و مبانی تعریف‌شده‌ی این تخصص چندبعدی و بین‌رشته‌ای و سرنوشت‌ساز، نادیده گرفته شد. در پی آن، بحران شهرنشینی در ابعاد مختلف در ام‌القرای جمهوری اسلامی به اوج غیرقابل تحمل خود رسید. در این میان، فریاد بلند نوادری همچون شهید آوینی در عرصه‌ی فرهنگ و هنر، بازتاب درخوری نیافت. تذکرات و توصیه‌ها و رهنمودهای

خبرگان نیز در غوغای مردم‌فریب نوآوری‌های غیراصیل و هنرهای موهوم گم شد.

در چنین شرایطی، مقام معظم رهبری در نشست‌های مسئولین وزارت مسکن و شهرسازی خواستند که نسبت به شناخت و احیاء هویت اسلامی در معماری و شهرسازی همت و تلاش جدی‌تری داشته باشند. در پی آن در نشست‌های که به دعوت معاون شهرسازی و معماری وزارت مسکن، به‌عنوان هیئت‌امنائی مرکز تحقیقات معماری و شهرسازی با حضور رؤسای دانشکده‌ها و شخصیت‌های درآشنای دیگر در آن وزارتخانه تشکیل شد، ضوابط پژوهش‌های بنیادی درباره‌ی بحران‌زدایی و احیاء هویت اسلامی به تأیید همگان رسید. در این نشست، پژوهشگران موضوعات گوناگونی را برای پژوهش پیشنهاد کردند و انجام آن را تقبل کردند.

اینجانب نیز در کنار قرائت از تلاش استادان بزرگوار، بیشتر نوشته‌های موجود در حوزه‌ی فرهنگ و هنر و مسکن را به‌دقت مطالعه و متفرق می‌یافتم و از سویی اعتقاد راسخ به وجود منابع عظیم و غنی در فرهنگ و هنر اسلامی، چه در زمینه‌ی نظری و چه در زمینه‌ی مصادیق ارزشمند آن در تمدن دینی اسلامی داشتم. از این‌رو لازم دیدم پژوهشی انجام شود تا با توجه به مباحث روز و گرایش‌های زمانه، دیدگاه اسلام در این باره به شیوه‌ای تطبیقی و تحلیلی تبیین شود؛ آن‌گونه که برای جویندگان حقایق انسانی و تشنه‌کامان عدالت هنری می‌طلبند.

در این پژوهش تلاش شده تا گزاره‌های نظری که استدلال و حقیقی هستند در یک رابطه‌ی طولی تبیین شده و سپس بر مبنای آن‌ها گونه‌ای کالبدی و مصادیق که اعتباری و نسبی هستند سنجیده و ارزیابی شوند. بنابراین موضوع را با عنوان درآمدی بر «تعریف جامعی از هویت اسلامی در معماری و شهرسازی» مطرح نمودم که به‌دول و قوه‌ی الهی به تصویب رسید و به کمک یارانی همدل در «مرکز سمبلیات معماری و شهرسازی» دانشگاه علم و صنعت ایران و با ایثار و فداکاری‌های به‌یادماندنی آن‌ها و سایر عزیزان، این مهم به سرانجامی که در پیش رو دارید رسید.

دوستان صاحب‌نظر و مجرب می‌دانند انجام چنین تحقیقی با موضوعی میان‌رشته‌ای، از طرح کلی‌ترین مباحث نظری تا تحلیل اصلی‌ترین عناصر کالبدی با توجه به امکانات و شرایط موجود تا چه حد مشکل‌آفرین و خطاپذیر است. از سوی دیگر، گردآوری و استنتاج مباحث می‌تواند مبنای مناسبی برای طرح موضوعات جدید و عمیق‌تری قرار گیرد و زمینه‌ی سودمندی برای استادان و دانش‌پژوهان باشد. برخی از مطالبی که با

عنوان دیدگاه اسلامی مطرح شده است، برداشت‌های محقق از فرهنگ اسلامی است که قطعاً خالی از خطا نخواهد بود.

بر خود لازم می‌دانم از همهی صاحب‌نظران و درآشنایان درخواست نمایم از راهنمایی‌ها و اصلاحات پیشنهادی خود، ما را محروم نسازند. حُسن‌های این مجموعه را به شهدای انقلاب اسلامی و امام شهدا تقدیم می‌دارم و ضمن سپاسگزاری از رحمت الهی در تألیف این مجموعه، خطاهای احتمالی آن را می‌پذیرم و از خداوند متعال، درخواست عفو و بخشش دارم.

از یارانی که همکار مستقیم اینجانب تا پایان کار بوده‌اند و جز با همت و فداکاری آنان این مجمر به پایان نمی‌رسید؛ آقای دکتر مهدی حمزه‌نژاد، آقای دکتر علی‌محمد رنجبر کرمانی و مهندس سیدنقی تسکین دوست که پیگیری ویراستاری نهایی کتاب برای چاپ را به عهده داشتند و نیز از سایر همکاران، خانم مهندس غفت‌السادات شهریاری، آقای مهندس سیدنور ابرازیان و خانم‌ها فاطمه حاج ابراهیمی، مریم ریحانی و ندا خطیبی، بدین‌وسیله ابراز تشکر می‌کنم و سپاسگزاری می‌نمایم. با آرزوی تحقق جامع ارزش‌های اسلامی در فرهنگ و هنر بن‌بر زمین توحیدی و جهان بحران‌زده‌ی معاصر.

